

Sokrates' argument for naturlig navnekorrekthed i Platons *Kratylos* 385e-390e

af Steffen Lund Jørgensen

Samarbejdet med Gorm om vores oversættelse af Platons *Kratylos* hører til blandt min studietids mest lærerige oplevelser. En af de ting jeg lærte var, at et egentligt samarbejde om en oversættelse tager *umådeligt* lang tid. Gorm og jeg mødtes weekend efter weekend i månedsvis og arbejdede os langsomt igennem vores udkast linje for linje. Ikke sjældent gik en hel dags arbejde med at prøve at forstå, diskutere og oversætte et par replikker. For mig som ny oversætter har samarbejdet med Gorm været uvurderligt, og jeg ved, at Gorm er enig i, at vores samarbejde også har betydet meget for kvaliteten af den endelige oversættelse.

Når man oversætter Platon på den måde, som Gorm og jeg gjorde, opstår der naturligt ved siden af arbejdet på oversættelsen en løbende diskussion om de centrale spørgsmål, dialogen rejser. Ikke mindst takket være Gorms helt igennem sokratiske ånd har det været en fornøjelse at føre denne diskussion med ham. Det er derfor også en stor glæde for mig at kunne fortsætte vores dialog med denne lille artikel.¹

Det centrale spørgsmål i Platons *Kratylos* kan formuleres på den følgende måde: Er et korrekt (eller ukorrekt) navn på en genstand et korrekt (eller ukorrekt) navn på den genstand per natur (*φύσει*) eller ved overenskomst (*κατὰ συνθήκην*)? I dialogen forsvares det første synspunkt af *Kratylos* og det andet af Hermogenes. I det følgende skitserer jeg mit bud på, hvad denne uenighed egentlig handler om, og hvad Sokrates' synspunkt er. Det gør jeg ved at tage udgangspunkt i Sokrates' argument for naturlig navnekorrekthed i begyndelsen af dialogen (385e-390e).

Den bedste tilgang til Sokrates' argument er at se på, hvordan Hermogenes indledningsvis formulerer sit synspunkt:

1. En tidligere udgave af denne artikel indgik i mit indlæg ved workshopen 'Aristotelian Categories and Semantics' arrangeret af Center for den Aristoteliske Tradition. Jeg vil gerne takke deltagerne og særligt min specialevejleder, Sten Ebbesen, for opmuntrende og konstruktiv kritik. Jeg vil også gerne takke Marcel Lysgaard Lech og Adam Schwartz for rettelser og forslag til forbedringer.

Jamen Sokrates, jeg har tit diskuteret det med ham [sc. Kratylos] og med mange andre, men de kan ikke overbevise mig om, at der findes nogen anden form for navnekorrekthed end overenskomst og konsensus. Jeg mener, at det navn, man fastsætter på noget, er det korrekte, og hvis man så på et senere tidspunkt fastsætter et andet i stedet for og ikke længere bruger det samme, så er det nye lige så korrekt som det gamle – fuldstændig som når vi ændrer slavernes navne. Der er nemlig ikke noget, der har et naturligt navn, det kommer af norm og sædvane blandt dem der værner sig til at bruge det.²

Hermogenes' opfattelse kan sammenfattes i den følgende tese: Hvis en person (eller gruppe) fastsætter et navn på en genstand, så er det navn et korrekt navn på den genstand for den person (eller den gruppe), indtil personen (eller gruppen) selv ændrer det. Det fremgår klart, at Hermogenes' tese skal forstås sådan, at *enhver* person (eller gruppe) kan fastsætte et navn på en genstand (jf. 385d-e). Det er værd at nævne, at Hermogenes' tese ikke medfører, at der kun findes korrekte navne. Ifølge Hermogenes' tese er et navn på en genstand et ukorrekt navn på den genstand for en person (eller gruppe), for så vidt navnet bruges til at benævne genstanden, uden at navnet i samme nu fastsættes, eller i forvejen er fastsat, som et navn på den genstand af den person (eller gruppe).

Det er klart, at Sokrates' argument for naturlig navnekorrekthed i begyndelsen af dialogen (385e-390e) samtidig er et argument imod Hermogenes' tese. Men præcis hvordan Sokrates' argument skal forstås, har forskningen ikke vundet megen klarhed over. Efter min opfattelse er den vigtigste grund til dette, at fortolkerne har stirret sig blinde på den første del af Sokrates' argument (385e-388c). Her viser Sokrates Hermogenes, at genstande og handlinger har deres egen natur (385e-387b), at det at tale og det at benævne er handlinger (387b-d), og at et navn er et redskab for det at benævne (og det at tale), ligesom en kniv er et redskab for det at skære, eller en skyttel er et redskab for det at væve (387d-388c).

2. *Kratylos* 384b10-d5: Καὶ μὴν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, πολλάκις δὴ καὶ τούτῳ [sc. Κρατύλῳ] διαλεχθεὶς καὶ ἄλλοις πολλοῖς, οὐ δύναμαι πεισθῆναι ὡς ἄλλη τις ὀρθότης ὀνόματος ἢ συνθήκη καὶ ὁμολογία. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ ὅτι ἂν τις τῷ θῆται ὄνομα, τοῦτο εἶναι τὸ ὀρθόν· καὶ ἂν αὐθὶς γε ἕτερον μεταθῆται, ἐκεῖνο δὲ μηκέτι καλῆ, οὐδὲν ἦττον τὸ ἕστερον ὀρθῶς ἔχειν τοῦ προτέρου, ὡσπερ τοῖς οἰκέταις ἡμεῖς μετατιθέμεθα· οὐ γὰρ φύσει ἐκάστῳ πεφυκέναι ὄνομα οὐδὲν οὐδενί, ἀλλὰ νόμῳ καὶ ἔθει τῶν ἐθισάντων τε καὶ καλούντων. Alle oversættelser af *Kratylos* er let ændrede udgaver af oversættelsen i Jørgensen & Tortzen (2009). Den anvendte græske tekst er den nye udgave af *Kratylos* i Duke o.a. (1996).

Med fokus på denne del af argumentet har fortolkere givet mange forskellige bud på, hvordan Sokrates viser, at Hermogenes tager fejl, og at et korrekt navn på en genstand er et korrekt navn på den genstand per natur.³ Det grundlæggende problem for enhver fortolkning med dette fokus er, at Sokrates ikke præsenterer denne del af sit argument som en tilbagevisning af Hermogenes' tese eller en bekræftelse af tesen om naturlig navnekorrekthed. Hvis man ser på, hvordan Sokrates selv opfatter argumentet, kan der ikke være tvivl om, at han ser den første del som en optakt til den anden del (388c-390e).

Udfordringen i at fortolke Sokrates' argument korrekt er at vise, hvordan Sokrates i den anden del af sit argument tilbageviser Hermogenes' tese og bekræfter tesen om naturlig navnekorrekthed, og hvordan den første del af argumentet fungerer som optakt til den anden del. Gevinsten er ikke bare en bedre forståelse af denne del af dialogen, men et nyt og klarere billede af begrebet om naturlig navnekorrekthed, der kan bidrage væsentligt til en bedre forståelse af dialogen som helhed.

Hvordan hænger Sokrates' argument så sammen? Det, der binder første og anden del af Sokrates' argument sammen, er bestemmelsen af navnets formål: Et navn er et redskab til at belære og til at adskille væren.⁴ Det betyder ikke, at navne ikke kan bruges til andre ting, for eksempel til at formulere ordrer, løfter, ønsker, osv. Men brugen af navne har belæring som højeste eller egentligt formål. Det er i denne sammenhæng, at analogien med andre redskaber, herunder skytlen, bliver væsentlig. Ligesom skytlen har navnet et bestemt formål, som består i en brug, der kræver faglig ekspertise. Navnet er egentlig et redskab for den, der kan bruge det rigtigt (*καλῶς*), det vil sige den, der besidder den faglige ekspertise til at bruge navnet til at belære (*ὁ διδασκαλικός*), ligesom skytlen er et redskab for den, der kan bruge den rigtigt, det vil sige den, der besidder den faglige ekspertise til at bruge skytlen til at væve (*ὁ ὑφαντικός*).⁵

På denne baggrund drager Sokrates to analogislutninger, der tilsammen udgør den anden del af hans argument. Med den første analogislutning (388c-390a) forsøger Sokrates at vise, at Hermogenes ikke har ret i, at enhver person (eller gruppe) kan fastsætte et navn på en genstand. Sokrates' første analogislutning kan gengives på den følgende måde: Da et navn ligesom en skyttel er et redskab med et bestemt formål, som

3. Se for eksempel Barney (2001) 42-8; Sedley (2003) 51-61; Ademollo (2011) 95 ff., især 100-6, 114-5.

4. 388b13-c1: ΣΩ. "Ὄνομα ἄρα διδασκαλικόν τί ἐστίν ὄργανον καὶ διακριτικὸν τῆς οὐσίας ὡσπερ κερκὶς ὑφάσματος.

5. 388c5-7: Ὑφαντικὸν δέ γε ἡ κερκὶς; EPM. Πῶς δ' οὐ; ΣΩ. Ὑφαντικὸς μὲν ἄρα κερκίδι καλῶς χρῆσεται, καλῶς δ' ἐστὶν ὑφαντικῶς· διδασκαλικὸς δὲ ὄνοματι, καλῶς δ' ἐστὶ διδασκαλικῶς. EPM. Ναί.

består i en brug, der kræver faglig ekspertise, og da en skyttel er et redskab, hvis *produktion* kræver faglig ekspertise, må et navn ligesom en skyttel være et redskab, hvis *produktion* kræver faglig ekspertise. Derfor kan det ikke være rigtigt, at enhver kan fastsætte et navn på en genstand (idet at fastsætte et navn er det samme som at producere et navn). Eller som Sokrates selv formulerer det (388c9-389d4):⁶

Sokrates: Hvis produkt bruger væveren rigtigt, når han bruger en skyttel?

Hermogenes: Snedkerens.

Sokrates: Er enhver snedker eller ham der besidder den faglige ekspertise?

Hermogenes: Ham der besidder den faglige ekspertise.

Sokrates: Hvis produkt bruger en snedker rigtigt, når han bruger et bor?

Hermogenes: Smedens.

Sokrates: Er enhver smed, eller ham der besidder den faglige ekspertise?

Hermogenes: Ham der besidder den faglige ekspertise.

Sokrates: Udmærket. Hvis produkt bruger den, der kan belære, når han bruger et navn?

Hermogenes: Det kan jeg ikke svare på.

Sokrates: Kan du heller ikke sige, hvad der giver os de navne, vi bruger?

Hermogenes: Nej da!

Sokrates: Synes du ikke, det er den gældende norm, der giver os navnene?

Hermogenes: Det lader til det.

Sokrates: Den der er i stand til at belære, bruger vel normsætterens produkt, når han bruger et navn?

Hermogenes: Det tror jeg.

Sokrates: Mener du så, at enhver mand er normsætter, eller ham der besidder den faglige ekspertise?

6. ΣΩ. Τῷ τίνος οὖν ἔργῳ ὁ ὑφάντης καλῶς χρήσεται ὅταν τῇ κερκίδι χρήται; ΕΡΜ. Τῷ τοῦ τέκτουρος. ΣΩ. Πᾶς δὲ τέκτων ἢ ὁ τὴν τέχνην ἔχων; ΕΡΜ. Ὁ τὴν τέχνην. ΣΩ. Τῷ τίνος δὲ ἔργῳ ὁ τρυπητῆς καλῶς χρήσεται ὅταν τῷ τρυπάνῳ χρήται; ΕΡΜ. Τῷ τοῦ χαλκέως. ΣΩ. Ἄρ' οὖν πᾶς χαλκεὺς ἢ ὁ τὴν τέχνην ἔχων; ΕΡΜ. Ὁ τὴν τέχνην. ΣΩ. Εἶεν. τῷ δὲ τίνος ἔργῳ ὁ διδασκαλικὸς χρήσεται ὅταν τῷ ὀνόματι χρήται; ΕΡΜ. Οὐδὲ τοῦτ' ἔχω. ΣΩ. Οὐδὲ τοῦτό γ' ἔχεις εἰπεῖν, τίς παραδίδωσιν ἡμῖν τὰ ὀνόματα οἷς χρώμεθα; ΕΡΜ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἄρ' οὐχὶ ὁ νόμος δοκεῖ σοι ὁ παραδιδούς αὐτά; ΕΡΜ. Ἔοικεν. ΣΩ. Νομοθέτου ἄρα ἔργῳ χρήσεται ὁ διδασκαλικὸς ὅταν ὀνόματι χρήται; ΕΡΜ. Δοκεῖ μοι. ΣΩ. Νομοθέτης δέ σοι δοκεῖ πᾶς εἶναι ἀνὴρ ἢ ὁ τὴν τέχνην ἔχων; ΕΡΜ. Ὁ τὴν τέχνην. ΣΩ. Οὐκ ἄρα παντὸς ἀνδρός, ὃς Ἐρμόγενης, ὄνομα θέσθαι ἀλλὰ τίνος ὀνοματούργου· οὗτος δ' ἐστίν, ὡς ἔοικεν, ὁ νομοθέτης, ὃς δὴ τῶν δημιουργῶν σπανιώτατος ἐν ἀνθρώποις γίγνεται. ΕΡΜ. Ἔοικεν.

Hermogenes: Det må være ham, der besidder den faglige ekspertise.

Sokrates: Det er altså ikke enhver, der kan fastsætte navne, Hermogenes. Det skal der en navnemager til. Det lader til, at han er normsætter, den mest sjældne håndværker i hele verden.

Hermogenes: Det ser sådan ud.

Som Sokrates gør opmærksom på, tilbageviser denne analogislutning Hermogenes' opfattelse, at enhver person (eller gruppe) kan fastsætte et navn på en genstand. Men gendriver den også Hermogenes' tese, at hvis en person (eller gruppe) fastsætter et navn på en genstand, så er det navn et korrekt navn på den genstand for den person (eller den gruppe), indtil personen (eller gruppen) selv ændrer det? Hvis det kun er den, der besidder den relevante faglige ekspertise, der kan fastsætte et navn, og man således under "en person" skal forstå "en normsætter", er det ikke klart, at Sokrates hermed har gendrevet Hermogenes' tese. Og ser man på resten af Sokrates' argument, synes han at være af samme opfattelse. Han præsenterer nemlig en anden analogislutning henimod slutningen af den anden del af argumentet (390a-d).

Men først en enkelt bemærkning om den mellemliggende ekskurs, der kort beskriver normsætterens arbejdsproces (389a-390a). Kort fortalt består denne proces i at holde sig navnets form for øje, opdage den natur, som et givent navn må have for at udføre sin funktion, og så overføre denne natur til et lydmateriale. Denne passage har tiltrukket sig megen opmærksomhed. Den er ikke uden interesse, men det er vigtigt at huske, at den spiller en underordnet rolle i Sokrates' argument. Dens primære funktion er at få Sokrates' konklusion – at det ikke er enhver, der kan fastsætte et navn på en genstand – til at virke mindre utrolig. I denne sammenhæng vil jeg nøjes med at fremhæve ekskursens afsluttende replik (390a5-9), fordi den bliver vigtig for, hvad jeg gerne vil sige om begrebet navnekorrekthed lige om lidt. Bemærk, at Sokrates klart og tydeligt siger, at det ikke spiller nogen rolle for et navns korrekthed, hvilke stavelser (det vil sige hvilket lydmateriale) navnet består af:⁷

7. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτως ἀξιῶσεις καὶ τὸν νομοθέτην τὸν τε ἐνθάδε καὶ τὸν ἐν τοῖς βαρβάροις, ἕως ἂν τὸ τοῦ ὀνόματος εἶδος ἀποδιδῶ τὸ προσήκον ἐκάστῳ ἐν ὁποιασοῦν συλλαβαῖς, οὐδὲν χεῖρω νομοθέτην εἶναι τὸν ἐνθάδε ἢ τὸν ὅπουοῦν ἄλλοθι; EPM. Πάνυ γε.

Sokrates: Så vil du vel også hævde, at så længe normsætteren – om han så er herfra eller fra udlandet – gengiver den navneform der passer til en given genstand, i nogle stavelser, *uanset af hvilken slags*, så er vores normsætter ikke dårligere end enhver anden, ligegyldigt hvor han kommer fra?

Hermogenes: Ja, bestemt.

Umiddelbart efter denne replik vender Sokrates tilbage til det overordnede spor i argumentet. Her fremsætter Sokrates den anden og sidste analogislutning, der skal tilbagevise Hermogenes' tese. Denne analogislutning bygger på den foregående (anført i parentes) og kan formuleres således: (Da et navn ligesom en skyttel er et redskab med et bestemt formål, som består i en brug, der kræver faglig ekspertise, og da et navn ligesom en skyttel er et redskab, hvis *produktion* kræver faglig ekspertise), og da det er den, der kan bruge en skyttel (og ikke den, der kan producere den), der kan (og skal) vurdere korrektheden af en skyttel, må det være den, der kan bruge et navn (og ikke den der kan producere det), der kan (og skal) vurdere korrektheden af et navn. Eller som Sokrates selv formulerer det (390b1-d8):⁸

Sokrates: Hvem er det så der ved, om den passende skyttelform befinder sig i et stykke træ, ligegyldigt af hvilken slags? Er det producenten, altså snedkeren, eller den kommende bruger, altså væveren?

Hermogenes: Det må snarere være den kommende bruger.

Sokrates: Hvem er den kommende bruger af lyremagerens produkt? Er det ikke ham, der bedst kan føre tilsyn med håndværkerens arbejde og ved, om det færdige produkt er lavet godt eller ej?

Hermogenes: Jo, bestemt.

Sokrates: Og hvem er det?

8. ΣΩ. Τίς οὖν ὁ γνωσόμενος εἰ τὸ προσήκον εἶδος κερκίδος ἐν ὀπωιῶν ξύλῳ κείται; ὁ ποιήσας, ὁ τέκτων, ἢ ὁ χρησόμενος, ὁ ὑφάντης; ΕΡΜ. Εἰκὸς μὲν μάλλον, ὦ Σώκρατες, τὸν χρησόμενον. ΣΩ. Τίς οὖν ὁ τῷ λυροποιοῦ ἔργῳ χρησόμενος; ἄρ' οὐχ οὗτος ὃς ἐπίσταιτο ἂν ἐργαζόμενῳ κάλλιστα ἐπιστατεῖν καὶ εἰργασμένου γνώη εἶτ' εὖ εἰργασταὶ εἶτε μή; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τίς; ΕΡΜ. Ὁ κιθαριστής. ΣΩ. Τίς δὲ ὁ τῷ ναυπηγοῦ; ΕΡΜ. Κυβερνήτης. ΣΩ. Τίς δὲ τῷ τοῦ νομοθέτου ἔργῳ ἐπιστατήσείε τ' ἂν κάλλιστα καὶ εἰργασμένον κρίνειε καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις; ἄρ' οὐχ ὅσπερ χρήσεται; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐχ ὁ ἐρωτᾶν ἐπιστάμενος οὗτός ἐστιν; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἀποκρίνεσθαι; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Τὸν δὲ ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι ἐπιστάμενον ἄλλο τι σὺ καλεῖς ἢ διαλεκτικόν; ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλὰ τοῦτο. ΣΩ. Τέκτωνος μὲν ἄρα ἔργον ἐστὶν ποιῆσαι πηδάλιον ἐπιστατοῦντος κυβερνήτου, εἰ μέλλει καλὸν εἶναι τὸ πηδάλιον. ΕΡΜ. Φαίνεται. ΣΩ. Νομοθέτου δέ γε, ὡς ἔοικεν, ὄνομα, ἐπιστάτην ἔχοντος διαλεκτικὸν ἄνδρα, εἰ μέλλει καλῶς ὀνόματα θήσεσθαι. ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα.

Hermogenes: Lyrespilleren.

Sokrates: Hvem kan føre tilsyn med skibsbyggerens arbejde?

Hermogenes: Det kan styrmanden.

Sokrates: Hvem kan så bedst føre tilsyn med normsætterens arbejde og vurdere produktet, både her og i udlandet? Er det ikke lige netop den kommende bruger?

Hermogenes: Jo.

Sokrates: Er det ikke ham, der kan stille spørgsmål?

Hermogenes: Jo, bestemt.

Sokrates: Og samtidig ham, der kan svare?

Hermogenes: Ja.

Sokrates: Ham der både kan spørge og svare, kalder du ikke ham dialektiker?

Hermogenes: Jo, det gør jeg.

Sokrates: Det er altså skibsbyggerens opgave at producere et ror, og han må have styrmanden som tilsynsførende, hvis det skal blive et godt ror?

Hermogenes: Det er klart.

Sokrates: Så ser det ud til, at det er normsætterens opgave at fastsætte et navn, og at han må have en dialektiker som tilsynsførende, hvis han skal fastsætte navnene rigtigt.

Hermogenes: Det er rigtigt.

Sokrates' anden analogislutning tilbageviser Hermogenes' tese ved at påvise, at selv hvis en person, der besidder den faglige ekspertise til at fastsætte navne, fastsætter navnet på en genstand, kan det navn (selvom personen ikke selv ændrer det eller opfatter det som ukorrekt) være et ukorrekt navn på den genstand, fordi brugerens evne til at vurdere navnets korrekthed overgår producentens. Det er brugerens evne til at bruge navne til at belære, der sætter ham i stand til at vurdere, om og i hvilket omfang et navn på en genstand kan bruges til at belære eller ej.

Hvis dette er en korrekt fortolkning af Sokrates' argument for naturlig navnekorrekthed i begyndelsen af dialogen, har det nogle væsentlige konsekvenser for vores forståelse af begrebet om naturlig navnekorrekthed og af dialogen som helhed. Blandt fortolkere af *Kratylos* er der enighed om, at Sokrates' begreb om naturlig navnekorrekthed indebærer, at et navn på en genstand kun er et korrekt navn på den genstand, hvis det bærer en materiel – det vil sige lydmæssig eller, mere præcist, udtalemæssig –

lighed med den genstand, det benævner.⁹ Men vi kan nu se, at dette er en sammenblanding af to adskilte tanker i *Kratylos*. Teorien om en materiel lighed mellem navn og genstand, som udvikles ved overgangen fra behandlingen af almindelige græske navne til de såkaldte primære eller første navne (421a-427d), er en teori om naturlig betydning og ikke om naturlig korrekthed. Som vi har set, er kriteriet for et navns naturlige korrekthed, om det kan belære om den genstand, det benævner. Eller som Sokrates formulerer det ved denne overgang (422d1-3): Et navns korrekthed består i at kunne vise, hvordan en given genstand er.¹⁰ Pointen er, at det er underordnet, *hvordan* navnet viser, hvad det viser (det vil sige betyder, hvad det betyder) – om det er ved at have en form for materiel lighed med genstanden eller på anden vis (for eksempel ved at være betydningsbærende ved overenskomst).

Det er en smule besynderligt, at man har blandet disse to tanker sammen, for som vist ovenfor fremgår det utvetydigt af Sokrates' beskrivelse af normsætterens arbejdsproces, at det ikke spiller nogen rolle for et navns korrekthed, hvilke stavelser det består af (390a5-9).¹¹ Men en del af forklaringen på denne forvirring er ganske givet, at man alene har betragtet den anden del af Sokrates' argument for naturlig navnekorrekthed (388c-390e) som et appendix til den første del (385e-388c), som man så har fortolket ud fra den antagelse, at et navn på en genstand kun er et korrekt navn på den genstand, hvis det bærer en materiel – det vil sige udtalemæssig – lighed med den genstand, det benævner.¹² Resultatet er en forkert fortolkning både af Sokrates' argument for, og hans begreb om, naturlig navnekorrekthed.

Sokrates' synspunkt er altså ikke, at et korrekt navn på en genstand er et korrekt navn på den genstand, hvis det bærer en materiel – det vil sige udtalemæssig – lighed med den genstand, men derimod, at et korrekt navn på en genstand er et korrekt navn på den genstand, hvis det viser, hvordan den genstand er, ligegyldigt om det er ved at

9. Se for eksempel Barney (2001) 81-110; Sedley (2003) 150; Ademollo (2011) 383.

10. ΣΩ. Ἄλλὰ μὴν ὧν γε νῦν διεληλύθαμεν τῶν ὀνομάτων ἢ ὀρθότης τοιαύτη τις ἐβούλετο εἶναι, οἷα δηλοῦν οἶον ἕκαστόν ἐστι τῶν ὄντων. Jf. 428e1-6: ΣΩ. [...] ὀνόματος, φαμέν, ὀρθότης ἐστὶν αὕτη, ἣτις ἐνδείξεται οἷόν ἐστι τὸ πρᾶγμα· καὶ τοῦτο φῶμεν ἰκανῶς εἰρήσθαι; ΚΡ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ πάνυ σφόδρα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Διδασκαλίας ἄρα ἕνεκα τὰ ὀνόματα λέγεται; ΚΡ. Πάνυ γε.

11. Barney synes at være bevidst om denne modsætning, men hun fastholder alligevel, at Sokrates' begreb om naturlig navnekorrekthed må indebære, at et korrekt navn på en genstand er et korrekt navn på den genstand, fordi det bærer en materiel lighed med den genstand. Se Barney (2001) 44-8, 81ff.

12. Dette ses tydeligst hos Ademollo (2011) 95-145, især 95-115.

bære en udtalemæssig lighed med den genstand, det benævner, eller ved at have en anden form for betydning.

Denne konklusion har stor betydning for vores forståelse af dialogen som helhed og, mere præcist, for vores forståelse af Sokrates' endelige syn på spørgsmålet om navnekorrekthed hen imod slutningen af dialogen. Der er uenighed om, hvorvidt Sokrates opgiver sin tilslutning til princippet om naturlig navnekorrekthed i en meget omdiskuteret passage (433d-435d) i den afsluttende samtale med Kratylos (427d-440e). En vigtig årsag til denne uenighed (og til den uklarhed, der omgiver diskussionen) er, at man ikke har skelnet mellem Sokrates' begreb om naturlig navnekorrekthed og hans teori om naturlig betydning.¹³ Men hvis min fortolkning af Sokrates' begreb om naturlig navnekorrekthed er rigtig, sætter Sokrates på intet tidspunkt spørgsmålstegn ved princippet om naturlig navnekorrekthed, heller ikke i den omdiskuterede passage. Men hvad er det så, der sker i denne passage? Så vidt jeg kan se, er Sokrates' strategi dialektisk og rettet mod Kratylos, der fastholder, at den eneste måde et navn kan være betydningsbærende på er ved at bære en materiel – det vil sige udtalemæssig – lighed med den genstand, det benævner. Sokrates opstiller et dilemma mellem det synspunkt, at navne som sådan er betydningsbærende ved overenskomst og er (u)korrekte ved overenskomst, og et modsat synspunkt, at navne som sådan er betydningsbærende per natur og er (u)korrekte per natur (433d-e).

For Kratylos er dette et ægte dilemma. Så da Kratylos bekræfter det sidstnævnte synspunkt, behøver Sokrates kun at vise, at et enkelt navn er (delvist) betydningsbærende ved overenskomst, før han kan hævde, at Kratylos må acceptere, at det navn er et korrekt navn ved overenskomst (434c-435a). Men set fra Sokrates' synspunkt er det et falsk dilemma. Ifølge Sokrates' opfattelse af naturlig navnekorrekthed kan et navn være betydningsbærende ved overenskomst og korrekt per natur. Derfor (og af andre grunde) må argumentet opfattes som rettet mod Kratylos' idiosynkratiske position og ikke mod Sokrates' begreb om naturlig navnekorrekthed.

Lad mig konkludere. Sokrates' argument for naturlig navnekorrekthed i begyndelsen af dialogen er et argument for det synspunkt, at et korrekt navn på en genstand er et korrekt navn på den genstand, fordi det kan bruges til at belære om den genstand

13. Barney (2001) 123-42; Sedley (2003) 138-46; Ademollo (2011) 383-427. Barney og Sedley fastholder, at Sokrates ikke opgiver den naturalistiske ramme, selvom han indrømmer overenskomst en nødvendig, men mindre rolle. Ifølge Ademollo afviser Platon fuldstændigt den naturalistiske sprogteori, selvom han lader Sokrates holde den i live indtil slutningen af dialogen. Ingen af de tre fortolkere foretager den nødvendige skelnen mellem naturlig navnekorrekthed og naturlig betydning.

(eller: til at vise, hvordan den genstand er), og ikke fordi det bærer en materiel – det vil sige udtalemæssig – lighed med den genstand, det benævner. På denne baggrund kan man se, at Sokrates aldrig efter det indledende argument opgiver – eller sætter spørgsmålstegn ved – sit begreb om naturlig navnekorrekthed, men at han afviser, at alle navne er betydningsbærende i kraft af en materiel - det vil sige udtalemæssig – lighed med det, de benævner. På den samme baggrund kan man vise, at Aristoteles i kapitel 4 af *De Interpretatione* (16b33-17a2) ikke afviser Sokrates' argument for naturlig navnekorrekthed i begyndelsen af dialogen (385e-390e), sådan som man altid hævder,¹⁴ men derimod den senere teori, at et navn kan være betydningsbærende ved at bære en materiel lighed med det, det benævner (421a-427d). Men det bidrag må vente til en anden gang.

steffen.l.j@gmail.com

Bibliografi

Ackrill, J.L. 1963. *Aristotle's Categories and De Interpretatione*. Oxford.

Ademollo, F. 2011. *The Cratylus of Plato. A Commentary*. Cambridge.

Barney, R. 2001. *Names and Nature in Plato's Cratylus*. New York.

Duke, E.A. et al. (edd.). 1996. *Platonis Opera*; bind 1. Oxford.

Jørgensen, S.L. & Tortzen, Chr. G. 2009. 'Kratylos. Indledning og oversættelse' i Mejer J. & Tortzen Chr. G. (edd.), *Platons samlede værker i ny oversættelse* bind 1. København: 239-327.

Kretzmann, N. 1974. 'Aristotle on Spoken Sound Significant by Convention,' i Corcoran, J. (ed.), *Ancient Logic and Its Modern Interpretations*. Dordrecht: 3-21.

Sedley, D. 2003. *Plato's Cratylus*. Cambridge.

— 2004. 'Aristote et la signification,' *Philosophie Antique* 4: 5-25.

Weidemann, H., 2002². *Aristoteles. Peri Hermeneias*. Berlin.

Whitaker, C.W.A. 1996. *Aristotle's De Interpretatione*. Oxford.

14. Se for eksempel Ackrill (1963) 124; Kretzmann (1974) 13 n. 23; Whitaker (1996) 10-3; Barney (2001) 135-6; Weidemann (2002²) 190-1; Sedley (2004) 20-3; Ademollo (2011) 114-5.